

РЕФОРМУВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ФАКТОР СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Л. О. Позднякова, д.е.н., професор, Українська державна академія залізничного транспорту
О. Л. Сліпченко, здобувач, Українська державна академія залізничного транспорту
В. В. Котик, к.е.н., Українська державна академія залізничного транспорту

В статті обґрунтовані теоретичні підходи і концептуальні основи щодо удосконалення діючої структури управління економікою національного господарства, які необхідні для формування і реалізації соціально-економічної моделі розвитку залізничного транспорту України.

Актуальність теми. Трансформація залізничного транспортного сектору економіки по новому ставить питання щодо розробки науково-методологічних напрямків розвитку транспортного потенціалу, формування організаційно-економічного механізму, відродження багатокладної системи організації у сфері залізничного господарства, забезпечення комплексного збалансованого використання і відтворення наявних та підвищення ефективності трудових ресурсів.

Об'єктивні умови, що склалися в даний час у народному господарстві України і у тому числі на залізничному транспорті, мають явно негативний характер, наслідок якого пов'язано зі значним спадом виробництва.

Тому актуальною задачею є проблема прийняття рішень, що сприяли б стабілізації транспортного виробництва на рівні галузі в умовах обмеженості і дефіциту виробничих ресурсів, оскільки без цього неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в економіці, підвищити конкурентоспроможність і забезпечити стабільний соціально-економічний розвиток держави. Вирішення питань, що виникли, є можливим лише за умов науково-обґрунтованого реформування галузі залізничних перевезень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Світова практика свідчить про традиційний і відносно новий, з погляду ринкових пріоритетів, напрямок вивчення економічних проблем реформування і реструктуризації залізничного транспорту України. Дослідженням складових елементів розвитку залізничного транспорту України займалися багато вчених та практиків. Особливий внесок у розвиток цієї проблеми в науці здійснили такі вчені, як Дейнека О.Г., Дикань В.Л., Данилишин Б.М., Позднякова Л.О., Дорогунцов С.І., Петрович Й.М., Василенко В.М., Балацький О.Ф. та багато інших вчених.

Однак умови світової кризи привнесли в економіку національного господарства специфічні проблеми, що викликали необхідність і пошук шляхів проведення дослідження щодо здійснення реформування залізничного транспорту України.

Виклад основного матеріалу. В даний час теоретичні і практичні основи вирішення поставленої проблеми у транспортній галузі розроблені ще недостатньо повно. У сучасний стан є необхідним здійснення значних структурних змін, які

мають бути спрямовані на значне скорочення витрат транспортного комплексу. Світова практика свідчить про традиційний і відносно новий, з погляду ринкових пріоритетів, напрямок вивчення економічних проблем реформування і реструктуризації залізничного транспорту України. Однак умови світової кризи привнесли в економіку національного господарства специфічні проблеми, що викликали необхідність і пошук шляхів проведення дослідження щодо здійснення реформування та реструктуризації структури управління.

Основна мета проведення реформування полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів і концептуальних основ щодо удосконалення діючої структури управління економікою національного господарства, які необхідні для формування і реалізації соціально-економічної моделі розвитку залізничного транспорту України. У зв'язку з чим мета обумовила вирішення таких задач:

- виявлення економічної сутності діючої структури управління, планування та регулювання національним господарством природною монополією залізничного транспорту України;
- визначення ролі і місця державного управління економічними процесами, які відбуваються на залізничному транспорті в умовах світового кризового стану, як фактора стабілізації та подальшого розвитку економіки;
- виявлення об'єктивних тенденцій заміни економічних пріоритетів з метою вивчення економічної кон'юнктури галузі, що формується під впливом різноманітних факторів, як зовнішніх, так і внутрішніх;
- теоретичне обґрунтування сутності функцій структури управління залізничного транспорту та розроблення концептуальних основ його стратегічного розвитку;
- аналіз зарубіжних підходів щодо створення ефективної моделі управління залізничним транспортом в цілому і можливості започаткування його залізницями України зокрема;
- оцінення сучасних тенденцій і перспективи розвитку залізничного транспорту у світі;
- дослідження шляхів підвищення ефективності роботи залізничного транспорту і визначення резервів її забезпечення в умовах проведення реформування галузі;
- розроблення пропозицій щодо ефективного використання трудових, матеріальних, пали-

вно-енергетичних та фінансових ресурсів залізничного транспорту із залученням досвіду зарубіжних країн;

- аналіз діючого механізму фінансово-економічної підтримки і підвищення ефективності функціонування залізничного комплексу з метою його удосконалення;

- проведення комплексного аналізу роботи залізничного транспорту з метою виявлення об'єктивних причин зниження ефективності його роботи;

- наукове обґрунтування впровадження ефективної моделі структури управління та розроблення пропозицій з удосконалення механізму щодо вирішення комплексу соціально-економічних питань;

- обґрунтування програми проведення поетапного реформування залізничного транспорту України.

Залізничний транспорт є провідним видом транспорту в Росії. На його частку доводиться понад 80% вантажообігу й близько 40% пасажирообороту. У російських умовах залізниця незамінна й ще довгий час не будуть мати розумної альтернативи при перевезеннях масових вантажів на далекі відстані. Розвиток системи залізничного господарства охоплює інтереси багатьох галузей економіки, сприяє соціально-економічному зростанню й розвитку зв'язків між регіонами. В остаточному підсумку, від стану й рівня розвитку залізничної галузі залежать динаміка й темпи росту валового внутрішнього продукту.

У рамках реалізованої реформи почалися реальні процеси демонополізації ринку залізничних перевезень в окремих його сегментах. Зниження монополізації ринку залізничних перевезень у цілому забезпечується за рахунок зростання кількості власників залізничного рухомого складу, у тому числі операторських компаній, збільшення частки вагонів, контейнерів і локомотивів, що перебувають у власності незалежних компаній, а також частки перевезень, здійснюваних у них. Уже прийняті закони підкреслюють важливість конкуренції взагалі, але сама конкуренція може набувати різних форм й вирішувати різні завдання.

Існують різні види конкуренції: залізничні перевезення в порівнянні з автомобільним або водним транспортом, або ж конкуренція усередині самої залізничної галузі. В останньому випадку також можливі варіанти: конкуренція між інтегрованими вантажними-інфраструктурними компаніями на паралельних залізничних лініях або між конкуруючими перевізниками, чії поїзди використовують ті самі лінії, і т.д. У кожному з варіантів розвиток конкуренції повинний сприяти підвищенню глобальної конкурентоспроможності російської транспортної системи.

Очевидно, що при цьому всі три складові по-

дальших реформ у залізничній галузі - конкуренція, регулювання й структурні зміни - повинні бути взаємозалежні й не суперечити одна одній.

Третій етап структурної реформи на залізничному транспорті покликаний стати інвестиційною стадією розвитку галузі. Для цього, шляхом удосконалювання нормативно-правової бази й майнової структури залізничного комплексу, необхідно створити відповідні організаційні й економічні умови для додаткових інвестицій. Структурна реформа на залізничному транспорті має еволюційний характер, що повинне виражатися в поступальним досягненні поставлених цілей і завдань, по завершенні третього етапу структурної реформи. Дана реформа в основному спрямована на розвиток залізничного транспорту загального користування. З метою розвитку залізничного транспорту незагального користування розробляється концепція розвитку залізничного транспорту незагального користування, яка буде внесена на розгляд зацікавленим учасникам ринку й державним органам виконавчої влади у встановленому порядку.

Цільова модель ринку залізничних транспортних послуг до кінця третього етапу структурної реформи (далі - Цільова модель) розроблена відповідно до Плану заходів щодо реалізації Програми структурної реформи на залізничному транспорті на 2012 – 2019 роки і спрямована на прогнозування цільового стану ринку транспортних послуг залізничного транспорту до кінця третього етапу реформи.

Необхідність забезпечення цілісності політичного й соціально-економічного простору країни на основі збереження єдності мережі залізничного транспорту й проведення єдиної технічної, технологічної й тарифної політики в галузі.

Результати реформи залізничного транспорту будуть впливати на національну економіку, обороноздатність держави і якість життя населення, тому найбільш пріоритетними цілями державної політики у сфері залізничного транспорту залишаються збереження єдиної мережі залізниць при поліпшенні технічного стану й підвищенні ефективності використання основних фондів і зниження сукупних транспортних витрат в економіці.

Діюча система державного тарифного регулювання, побудована на середньосіткових принципах формування тарифу й перехресного субсидування, покликана гарантувати доступність послуг залізничного транспорту для населення й містить механізм державних дотацій окремих галузей економіки.

Висновки. Дана модель спрямована на реалізацію завдань структурної реформи на залізничному транспорті й містить у собі аналіз сучасного стану ринку залізничних перевезень, опис його обмежень, оцінку ризиків, що виникають на третьому етапі структурної реформи, і цільовий

стан ринку транспортних послуг залізничного транспорту загального користування до кінця 2010 року.

У роботі розкривається новий напрямок в соціально-економічному моделюванні, заснований на концепції розвитку залізничного транспорту України. Розроблена та запропонована модель складається з трьох етапів реформування та спрямована на соціально-економічний розвиток галузі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні пропозицій щодо удосконалення організації економіки та управління галузю та її соціально-економічного розвитку. Рекомендації щодо зваженого підходу до формування соціальної політики у сфері перевезень залізничним транспортом мають сприяти підвищенню

ефективності роботи галузі. Основні наукові положення і висновки запропоновані для розроблення концепції розвитку галузі з метою прийняття рішення з формування стратегії збалансованого розвитку національного господарства України. Результати роботи дозволяють:- формувати варіанти можливої структури управління, які мають відповідати умовам її економічної стабільності і збалансованості;

- визначати напрямок і рівень соціально-економічного розвитку залізничного транспорту України з урахуванням нової структури управління;

- використовувати запропоновану методологію прогнозування тенденцій соціально-економічного розвитку базової галузі як один з напрямків стратегічного планування.

Список використаної літератури:

1. Транспортный комплекс Украины: экономика, организация, развитие: сб. научн. Трудов. – К.: ИКТП-Центр. – 1998. – 179 с.
2. Позднякова Л.О., Дейнека О.Г. Экономика залізничного транспорту. – Харків: –УкрДАЗТ. –2010. –186с.
3. Развитие высокоскоростных сообщений во Франции // Железные дороги мира. – 2004. - №5 . – С. 12-13.
4. Попередні техніко-економічні обґрунтування для введення системи високошвидкісних залізниць в Україні. – Французька компанія «SYSTRA». – 2002.

В статье обоснованы теоретические подходы и концептуальные основы по совершенствованию действующей структуры управления экономикой национального хозяйства, которые необходимы для формирования и реализации социально-экономической модели развития железнодорожного транспорта Украины.

The article is substantiated theoretical approaches and conceptual basis for improving the current structure of economic management of the national economy that are necessary for the formation and implementation of socio-economic development model railway transport of Ukraine.

Рецензент: д.е.н., професор Михайлова Л. І.

Дата надходження до редакції: 23.06.2012 р.

УДК 65.012.3

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ»

І. О. Бояринова, аспірант, Сумський національний аграрний університет

У статті розглянуто основні положення проведення процесу реструктуризації підприємств, визначено вагомість вертикально-інтегрованого розвитку, що забезпечить їх адаптацію та успішне функціонування в конкурентному ринковому середовищі.

Постановка проблеми. Будь-яка система, у тому числі економічна, передбачає функціонування і розвиток, зміну й перетворення, оскільки постійно зазнає впливу багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Єдиною константою в сучасному бізнесі залишається зміна, тому ключем до успіху в динамічному ринковому середовищі і стає управління цими змінами. Тому не дивно, що вплив політичних, економічних, правових, соціальних, ресурсних чинників об'єктивно призводить до необхідності видозмінення, модифікації чи

трансформації суб'єктів господарювання до сьогоденного стану економіки. У світовій економічній науці процес цілеспрямованих змін суб'єктів економічної діяльності та ефективної їх адаптації до умов функціонування, що принципово змінився, розглядається у взаємозв'язку з проблематикою реструктуризації, що зумовлює актуалізацію теоретичних і практичних її аспектів.

Аналіз останніх досліджень. Окремі аспекти реструктуризації підприємств досліджуються у працях багатьох українських науковців, зокрема